

Sygn. akt I C 780/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca: SSR Emilia Racięcka

Protokolant: stażysta Paulina Jandula

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2018 roku w Łodzi

sprawy z powództwa G. H.

przeciwko (...) S.A. w Ł.

o zapłatę :

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwoty :

-3.000 złotych (trzy tysiące) tytułem zadośćuczynienia;

-616 złotych (sześćset szesnaście) tytułem zwrotu kosztów opieki osób trzecich

-491,96 złotych (czterysta dziewięćdziesiąt jeden 96/100) tytułem odszkodowania

wszystkie wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 grudnia 2015 roku do dnia zapłaty, z tym że od 1 stycznia 2016 roku należą się odsetki ustawowe za opóźnienie

-434 złote (czterysta trzydzieści cztery) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

3. obciąża pozwanego obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi kwoty 1.345 złotych (tysiąc trzysta czterdzieści pięć) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa.

.

Sygn. akt I C 780/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 2 listopada 2015 roku powódka G. H., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) S.A. następujących kwot:

1. 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 marca 2015 roku do dnia zapłaty;

2. 1.078 zł tytułem częściowego odszkodowania za koszty opieki i pomocy osób trzecich wraz z ustawowymi odsetkami:

a) dla kwoty 1.008 zł – od dnia 13 maja 2015 roku do dnia zapłaty;

b) dla kwoty 70 zł – od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty;

3. 491,96 zł tytułem częściowego odszkodowania za poniesione koszty leczenia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 marca 2015 roku do dnia zapłaty.

Powódka wniosła również o zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych oraz o zwolnienie jej od kosztów sądowych w całości.

W uzasadnieniu wskazano, że wskutek wypadku z 4 listopada 2014 roku powódka doznała rozstroju zdrowia oraz cierpień fizycznych i psychicznych. Poniosła koszty związane z leczeniem oraz wymagała opieki osób trzecich. Powódka przed skierowaniem sprawy na drogę sądową wezwała zakład ubezpieczeń do zapłaty żądanej kwoty. Pozwany odmówił jej jednak wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia.

/pozew k. 2-3v/

Postanowieniem z 12 listopada 2015 roku Sąd zwolnił powódkę od kosztów sądowych w całości.

/postanowienie k. 68/

We wniesionej 23 grudnia 2015 roku odpowiedzi na pozew pozwany, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz od powódki kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazano, że w ocenie pozwanego powódka nie przedstawiła żadnych dowodów doznanego przez nią uszczerbku na zdrowiu uzasadniających przyznanie jej zadośćuczynienie. Ze względu na brak doznanego uszczerbku zadośćuczynienie w wysokości 3.000 zł jest rażąco wygórowane. Ponadto pozwany stwierdził, że powódce nie należy się zwrot kosztów wyroku osób trzecich, jako że zajmował się tym bezpłatnie jej mąż.

/odpowiedź na pozew k. 74-75/

Do zamknięcia rozprawy strony pozostały przy swoich stanowiskach.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 4 listopada 2014 roku około godziny 13.00 w Ł., przy ul. (...) doszło do zderzenia dwóch pojazdów samochodowych. Kierujący samochodem marki P. (...) o nr rej. (...), D. S., nie zachował należytej ostrożności i uderzył w parkującą T. (...), nr rej. (...), należącą do powódki. Sprawca uciekł z miejsca zdarzenia, jednak został ujęty przez Policję.

/notatka urzędowa k. 169v-170, zeznania świadka Z. H. k. 217-218/

Wskutek kolizji doszło do poważnych uszkodzeń samochodu - wygięta i połamana cała lewa część karoserii pojazdu, uszkodzenia tylnego zderzaka i lampy, układu hamulcowego i wydechowego.

/ zeznania powódki k. 372 – 373 znacznik czasowy 00:23:03 /

Bezpośrednio po wypadku powódka nie odczuwała znacznego dyskomfortu związanego z potencjalnymi obrażeniami. Dopiero następnego dnia zaczęła uskarżać się na ból kręgosłupa. Udała się na konsultację do lekarza, który polecił jej udać się do szpitala. Na Izbie Przyjęć szpitala im. J. w Ł. stwierdzono brak wskazań do hospitalizacji i podano dożylnie Ketonal. Skierowano ją także do poradni neurologicznej w celu dalszego leczenia.

/ zeznania świadka Z. H. k. 217-218, karta informacyjna k. 11/

Wskutek wypadku powódka doznała stłuczenia uogólnionego głównie głowy, odcinka szyjnego i lędźwiowego kręgosłupa, miednicy i lewego stawu kolanowego, zespołu bólowego odcinka I/s kręgosłupa, powierzchownych urazów obejmujących inne kombinacje okolic ciała, zaburzeń korzeni nerwów rdzeniowych lędźwiowo – krzyżowych niesklasyfikowanych nigdzie indziej, skręcenia i naderwania odcinka lędźwiowego kręgosłupa. Wymagała opieki poradni neurologicznej oraz fizjoterapii. Powódka wymaga dalszego leczenia w związku z zaawansowanymi zmianami zwyrodnieniowymi. Do dnia dzisiejszego udaje się na zabiegi fizykoterapeutyczne z NFZ. Jednakże nie wszystkie odczuwane przez nią dolegliwości związane są z doznany wypadkiem. Powódka przed kolizją uskarżała się już na nadciśnienie tętnicze. Stwierdzono u niej także wcześniejsze zmiany zwyrodnieniowe, wcześniej nieleczone ze względu na brak objawów. Także wykryty kręgozmyk nie mógł być konsekwencją wypadku, jako że nie wskazują na to okoliczności kolizji, w szczególności fakt że samochód został uderzony w bok, a kręgozmyk wystąpił w płaszczyźnie strzałkowej.

/ karta informacyjna k. 11, opinia biegłego ortopedy M. S. k. 233-236, opinia uzupełniająca biegłego neurologa A. K. k. 345, skierowanie na zabiegi k. 33, 35, 37, 362, potwierdzenie odbycia zabiegów k. 34, 362v, zeznania powódki k. 372 – 373 znacznik czasowy 00:32:41/

Do kosztów leczenia poniesionych przez powódkę zaliczał się zakup pasa ortopedycznego – 260 zł, badanie CT kręgosłupa - 200 zł, leki przeciwbólowe (m.in. Tizandine Arrow) – 31,96 zł.

/faktura k. 39, 40, rachunek k. 41/

Powódka po wypadku odczuwała średniego rozmiaru cierpienia fizyczne, zmniejszające się wraz z upływem czasu. Odczuwała także typowe dla osób poszkodowanych w wypadku stany lękowe związane z jazdą samochodem. Ze względu na doznane obrażenia przez pierwsze 4 tygodnie po wypadku wymagała pomocy osób trzecich przy podstawowych czynnościach, takich jak ubieranie się, mycie i prowadzenie gospodarstwa domowego, w wymiarze około 2 godzin dziennie. Po tym czasie powódka była w stanie całkowicie sama funkcjonować. Utrzymujący się ból kręgosłupa wymógł na powódcę zakup pasa ortopedycznego, którego noszenie zmniejsza odczuwane przez nią dolegliwości bólowe. Powódka nadal okazjonalnie odczuwa dyskomfort związany z wysiłkiem fizycznym, jednakże wypadek z dnia 4 listopada 2014 roku nie spowodował u niej trwałego uszczerbku na zdrowiu.

/opinia biegłego ortopedy M. S. k. 233-236, opinia biegłego neurologa A. K. k. 328-331, opinia uzupełniająca biegłego neurologa A. K. k. 345, zeznania powódki k. 372 – 373 znacznik czasowy 00:27:26 – 00:31:04/

Sprawca wypadku ubezpieczony był w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych u pozwanego Zakładu (...).

/bezsporne/

Zgłoszona szkoda została zarejestrowana pod numerem (...). Pismem sporządzonym 16 lutego 2015 roku powódka rozszerzyła swoje żądanie o zapłatę zadośćuczynienia w wysokości 20.000 zł oraz odszkodowania w wysokości 1200 zł. Postępowanie likwidacyjne związane z poniesioną przez powódkę szkodą na osobie zostało zarejestrowane 23 lutego 2015 roku pod numerem (...).

/druk zgłoszenia szkody k. 152 - 154, pismo k. 6-9, decyzja k. 163v/

Nie była to pierwsza sprawa rozpatrywana przez pozwanego ubezpieczyciela, w której doszło do uszkodzenia pojazdu T. (...), nr rej. (...), należącego do powódki. Dnia 13 czerwca 2014 roku doszło do wypadku, w którym doszło do uszkodzenia zderzaka rzeczonoego pojazdu. Samochodem kierował wtedy syn powódki.

/ zeznania powódki k. 372 – 373 znacznik czasowy 00:15:08 - 00:18:42 /

Decyzją z 23 marca 2015 roku pozwany odmówił powódce przyznania zadośćuczynienia i odszkodowania. Z treści pisma wynikało jednak, że swoją decyzję pozwany oparł o dokumentację kolizji z dnia 13 czerwca 2014 roku.

/decyzja k. 374/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie całokształtu materiału dowodowego złożonego w aktach sprawy.

Sąd nie kwestionował przedstawionej przez stronę powodową dokumentacji medycznej ani dowodów poniesionych kosztów, uznał także za wiarygodne przedstawione przez pozwanego akta szkody. Sąd zwrócił jednak uwagę na szereg braków i pomyłek zawartych w dokumentach przedstawionych przez strony. Pismo odwołujące się od decyzji ubezpieczyciela przedstawione przez stronę nie zawierało podpisu autora (k. 42-43). W decyzji odmawiającej przyznania odszkodowania pozwany powołał się na niewłaściwe zdarzenie szkodzące (k. 374). W związku z powyższym Sąd pominął dowody opatrzone brakami formalnymi, a także nie dał wiary dokumentom niewiarygodnym w świetle przedmiotowej sprawy. Sąd nie kwestionował prawdziwości zeznań świadka Z. H., dopuścił także uzupełniający dowód z przesłuchania powódki, które uznał za cenne źródło dowodowe.

Przy ocenie doznanego przez powódkę uszczerbku na zdrowiu Sąd oparł się o dopuszczone w sprawie opinie biegłego ortopedy M. S. i biegłego neurologa A. K.. Sąd pominął w całości opinie biegłego neurologa J. Z.. Jego opinia była kwestionowana przez stronę powodową. Mimo sporządzenia szeregu opinii uzupełniających biegły nie był w stanie udzielić wyczerpujących odpowiedzi. Wnioski przedstawione przez biegłego nie znajdowały pokrycia w okolicznościach sprawy, stały też w sprzeczności z opiniami innych biegłych. Sąd nie uznał zatem sporządzonych przez biegłego J. Z. opinii za wiarygodne, przez co postanowił dopuścić dowód z opinii innego biegłego z zakresu neurologii. Strona powodowa zakwestionowała opinię biegłego neurologa A. K., w związku z czym Sąd dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego. Po wyjaśnieniu przez biegłego wątpliwości powódki strony nie kwestionowały opinii w dalszym zakresie. Opinia biegłego ortopedy nie była kwestionowana przez strony, a Sąd uznał ją za wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Niespornym jest, że sprawca szkody w dacie zdarzenia miał zawartą z pozwanym Towarzystwem (...) umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Po jego stronie w związku ze spowodowaniem wypadku komunikacyjnego z dnia 4 listopada 2014 roku powstała odpowiedzialność za naprawienie powstałej w ten sposób szkody. Stosownie bowiem do brzmienia przepisu art. 436 § 1 k.c. w związku z art. 435 § 1 k.c. samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch takiego środka, chyba, że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

W przypadku zderzenia się mechanicznych środków komunikacji poruszanych na zasadzie sił przyrody wymienione osoby mogą wzajemnie żądać naprawienia poniesionych szkód jedynie na zasadach ogólnych zawartych w kodeksie cywilnym. Również tylko na zasadach ogólnych osoby te są odpowiedzialne za szkody wyrządzone tym, których przewożą z grzeczności (art. 436 § 2 k.c.).

Odwołanie do "zasad ogólnych" sprowadza się do ukształtowania omawianej odpowiedzialności według konstrukcji art. 415 k.c., a więc na zasadzie winy. Zmienia się w tych przypadkach rozkład ciężaru dowodu, bowiem poszkodowany powinien wykazać już nie tylko istnienie szkody, jej postać, rozmiar i związek przyczynowy między szkodą a ruchem mechanicznego środka komunikacji, ale też i okoliczności pozwalające na postawienie zarzutu zawinionego działania lub zaniechania sprawcy szkody.

Zasada odpowiedzialności nie była przez pozwanego kwestionowana i Sąd uznał, iż została wykazana.

Mając zatem na uwadze powyższe oraz treść art. 822 k.c. stanowiącego, że przez umowę odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom

trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczony trzeba przyjąć, że na tle obowiązującego prawa roszczenie powódki co do zasady w stosunku do pozwanego jest uzasadnione. Pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności za przedmiotowe zdarzenie. Spór dotyczył natomiast wysokości dochodzonego zadośćuczynienia.

W myśl przepisu art. 445 § 1 k.c. w związku z art. 444 § 1 zd. 1 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie rozumieniem pojęcia "odpowiednia" suma należy rozumieć przez nią kwotę pieniężną, której wysokość utrzymana jest w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa oraz dostosowaną do okoliczności konkretnego wypadku. Wysokość zadośćuczynienia powinna być uzależniona od nasilenia cierpień, długotrwałości choroby, rozmiaru kalectwa oraz trwałości następstw zdarzenia, przy uwzględnieniu również okoliczności dotyczących życia osobistego poszkodowanego (vide wyrok SN z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z dnia 5 grudnia 2006r., II PK 102/06, OSNP 2008/1-2/11; wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509). Określenie wysokości zadośćuczynienia powinno być zatem dokonane z uwzględnieniem wszystkich zachodzących okoliczności. Zarówno okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia jak i kryteria ich oceny muszą być rozważane indywidualnie w związku z konkretną osobą poszkodowanego (por. wyrok SN z 22 sierpnia 1977 r., II CR 266/77, LEX nr 7980; wyrok SN z 22 czerwca 2005 r., III CK 392/04, LEX nr 177203). Należy mieć również na uwadze, iż zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, które spełnia rolę kompensacyjną w zakresie cierpień fizycznych i psychicznych, powinno reprezentować ekonomicznie odczuwalną dla poszkodowanego wartość i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne (zob. uchwała SN z dnia 8 grudnia 1973 r., III CZP 37/73, OSNCPIUS 1974/9/145; wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r. II CSK 536/07 Lex nr 461725)

Ustalając wysokość należnego zadośćuczynienia, w rozpoznawanej sprawie Sąd wziął pod uwagę nasilenie cierpień fizycznych i psychicznych powódki a także niekorzystne zmiany w jej życiu i aktywności związane z wypadkiem. Powódka zmuszona była do polegania na pomocy innych osób, ograniczyła także w znaczący sposób swoją aktywność fizyczną. Nie doszło jednak do trwałego uszczerbku na zdrowiu. Znaczna część powypadkowych powikłań samoistnie ustąpiła, a problemy natury zdrowotnej odczuwane obecnie przez powódkę związane są w większym stopniu ze zmianami zwyrodnieniowymi istniejącymi już wcześniej.

Rozważając powyższe okoliczności Sąd doszedł do przekonania, iż adekwatna do rozmiaru cierpień doznanych przez powódkę skutek wypadku w dniu 4 listopada 2014 roku będzie kwota 3.000 zł. Powyższa kwota zdaniem Sądu odpowiada wypracowanym przez doktrynę i naukę prawa kryteriom, które należy brać pod uwagę szacując wysokość zadośćuczynienia.

W rozpoznawanej sprawie powódka dochodziła również kwoty 491,96 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia oraz 1.078 zł tytułem zwrotu równowartości kosztów opieki i wyreki osób trzecich.

Podstawę prawną roszczenia powódki w tym zakresie stanowi przepis art. 444 § 1 k.c., zgodnie z którym w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Odszkodowanie obejmuje zatem wszelkie wydatki pozostające w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, których ocena, na podstawie okoliczności sprawy, należy do sądu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ogranicza się jednak rozmiary obowiązku pokrycia „wszelkich kosztów” wymaganiem, aby ich żądanie było konieczne i celowe (por. Wyrok SN z 9.01.2008 r., II CSK 425/07, LEX nr 378025). Przepis art. 444 § 1 k.c. ujmuje szkodę w sposób możliwie szeroki, a więc poszkodowany może domagać się kompensaty wszelkich kosztów, w tym także: kosztów transportu, kosztów odwiedzin osób bliskich, kosztów szczególnego odżywiania i pielęgnacji w okresie rekonwalescencji, kosztów nabycia specjalistycznej aparatury rehabilitacyjnej, kosztów przyuczenia do wykonywania nowego zawodu (przez jednorazowe albo okresowe świadczenie), zwrotu utraconych zarobków.

Sąd uwzględnił w całości żądanie powódki o zapłatę kwoty 491,96 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów leczenia. Powódka przedstawiła dowody zakupu leków, pasa ortopedycznego oraz wykonania skanu CT kręgosłupa, których prawdziwości strona przeciwna nie kwestionowała. Sąd wziął także za swoje wnioski biegłych, z których wynika że

wyżej przedstawione wydatki były niezbędnymi kosztami leczenia. W konsekwencji Sąd uznał za uzasadnione żądanie ich zwrotu.

Korzystanie z pomocy innej osoby i związane z tym koszty niewątpliwie stanowią koszty leczenia w rozumieniu art. 444 § 1 k.c. Legitymacja czynna żądania zwrotu tych kosztów przysługuje poszkodowanemu niezależnie od tego, kto sprawuje nad nim opiekę. Jednakże ewentualny rozmiar roszczenia przysługującego poszkodowanemu z tego tytułu nie może przekraczać wynagrodzenia osoby mającej odpowiednie kwalifikacje do wykonywania takiej opieki.

Zgodnie z opinią biegłego, a także zeznaniami powódki, wymagała ona pomocy innych osób w niektórych czynnościach życia codziennego w wymiarze przeciętnie 2 godziny dziennie przez okres czterech tygodni po wypadku.

Jako miarodajne do oceny kosztów opieki przyjęte zostały przez Sąd stawki wynikające z pozwu, tj. w wysokości 11 zł/h opieki. Stawka ta stosowana jest powszechnie przez Sądy jako pomocnicza przy ustalaniu kosztów opieki osób trzecich stosownie do treści art. 322 k.p.c., gdy rozmiar poniesionej szkody podlega wyliczeniu szacunkowemu, a nadto nie została zakwestionowana przez stronę pozwaną. Sąd obliczył wysokość odszkodowania z uwzględnieniem podanej przez biegłego z zakresu ortopedii i neurologii (biegłego A. K.) liczby dni i godzin, przez które powódka wymagała opieki osób trzecich.

Odszkodowanie za koszty opieki osób trzecich (art. 444 § 1 zd. 1 k.c.) zostało wyliczone w następujący sposób: 28 dni x 2 h x 11 zł = 616 zł z tytułu opieki osób trzecich. Sąd oddalił powództwo w tej części w pozostałym zakresie.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i zasądzono od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu z załącznikami, to jest od dnia 8 grudnia 2015 roku do dnia zapłaty. Sąd oddalił powództwo w tej części w pozostałym zakresie. Pozwany dopiero bowiem z chwilą doręczenia odpisu pozwu i załączników mógł zapoznać się z treścią żądania, powódka zaś nie wykazała, aby skutecznie wezwała ubezpieczyciela do zapłaty w terminie wcześniejszym. Złożone do akt wezwanie do zapłaty nie jest podpisane.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c., stosując zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu. Obie strony wniosowały o zwrot kosztów procesu. Żądanie powódki zostało uwzględnione w 90%, obie strony są zobowiązane do pokrycia kosztów procesu w stosunku 90% - pozwany, do 10% - powódka.

Na koszty strony powodowej złożyły się kwota 600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Koszty pozwanego wyniosły łącznie 1217 zł, w tym 600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 600 zł tytułem zaliczki na wynagrodzenie biegłego. Zgodnie ze stosunkowym rozdziałem kosztów 9:1 pozwany obowiązany jest do zwrotu na rzecz powódki kwoty 434 złote.

Powódka została zwolniona od kosztów sądowych w całości, w związku z czym koszty pokrywane były ze środków Skarbu Państwa. Na koszty Skarbu Państwa, łącznie 1494,37 zł, złożyły się kwota 238 zł opłaty od pozwu oraz kwoty 227,01 zł, 90,08 zł, 45,07 zł, 894,24 zł tytułem należnych biegłym wynagrodzeń. Zgodnie ze stosunkowym rozdziałem kosztów 9:1 pozwany obowiązany jest do zwrotu na rzecz Skarbu Państwa 1.345 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa (pkt 3 sentencji wyroku).